

Vzdělávací obor: **Hudební, taneční a dramatická výchova**

Očekávaný výsledek učení: UAK-HTD-002-ZV5-004

Rozvíjí a buduje svůj vztah k hudbě pomocí poslechových činností a propojuje svou zkušenost se základními prvky hudební řeči.

Popis úrovně **Na cestě**

- V činnostech se seznamuje se základními prostředky a postupy vycházejícími z hudby, tance a divadla, ale také z jiných druhů umění a s možností využívání digitálních technologií a nástrojů.
- Používá základní reprodukční, interpretační a tvůrčí dovednosti k vyjádření dějů, stavů, emocí, představ, situací a vztahů, specificky potom:

Hudební výchova:

- Na základě vedení učitelem se postupně učí zorientovat ve formě, dynamice, náladě hudby a demonstruje různé kvality hudby pohybem či doprovodným zvukem, hlasem, tóny jednoduchých nástrojů.

Ticho a zvuk – dynamický záznam

Autor materiálu: Matěj Stareček

Anotace

Hodina rozvíjí sluchové vnímání a představivost žáků prostřednictvím jednoduchých poslechových a tvůrčích aktivit. Zaměřuje se na prožitek ticha a zvuku, s vysvětlením pojmu zvuková amplituda. Žáci se učí vyjádřit změny v hudbě pohybem, hlasem i výtvarně. Ve skupině vytvářejí krátkou zvukovou „kompozici“ založenou na střídání tichých a hlasitých prvků. Hodina podporuje otevřenost k výzvám a nápadům, tvořivost i spolupráci. Žáci se učí skupinové spolupráci na krátkém tvůrčím výstupu, domlouvají svou roli, svůj podíl na společném výsledku a vztahují se k této zkušenosti v reflexi.

Zadání pro žáky

1. Vědomý poslech, pocitová kresba a reflexe

- Najdi si pohodlné místo ve třídě a uvolni se. Zavři oči a soustřeď se pouze na hudbu, kterou budeš poslouchat. Po poslechu dostaneš papír a barvy (modrá = ticho, zelená = zvuk) a tvým úkolem bude kresebně zaznačit tvůj prožitek.
- Nyní nepotřebuješ nic psát, kreslit – jen vnímej, jak hudba působí na tvoje pocity, myšlenky a tělo.
- Po poslechu si každý vytvoří kresebný zápis a společně se podělíme o své práce.

2. Hudební hra Ticho nebo zvuk a vysvětlení pojmu zvuková amplituda

- Tvým úkolem je reagovat na zvuky / tichá místa, které vytváří učitel – svým hlasem, hudebním nástrojem, tleskáním apod. Jakmile uslyšíš zvuk, postavíš se a zvedneš ruce nad hlavu, v případě, že je ticho, si sedáš. Touto aktivitou si žáci nepřímou uvědomují, jak funguje dynamický zápis zvuku, tzv. zvuková amplituda.
- Učitel rozdává vytištěný obrázek zvukové amplitudy, tvým úkolem je zaznačit tichá místa (modrou barvou) a místa hlasitá (zelenou barvou). Vše následně kontrolujete, diskutujete s vyučujícím.

3. Skupinová tvorba zvukového příběhu podle zadané zvukové amplitudy

- Ve skupinách vytvoříte zvukový tvar podle grafu se znázorněnou dynamikou (amplitudou) zvuku. Každá skupina může mít záznam jiný, ale také nemusí. Vytvořte podle této předlohy vlastní 20sekundové zvukové vystoupení, můžete, ale nemusíte jím vyjádřit i nějaký děj, krátkou situaci, příběh. Důležité ale je respektovat amplitudu, křivku zvukové dynamiky.
- Používejte jen hlas, tělo a jednoduché zvuky kolem vás (např. šeptání, tleskání, šustění, dupání...). Cílem je zvukově vyjádřit dynamiku zápisu (amplitudy). Domluvte se, kdo se při prezentaci ujme jakého zvuku nebo jaké role (budete se všichni podílet na vytváření zvuků nebo bude někdo dirigent a určovat, kdy jaký zvuk zazní, v jaké hlasitosti, kdy bude ticho?). Své vystoupení si před prezentací pro ostatní vyzkoušejte. Můžete vytvořit krátký zvukový příběh pro posluchače, ale není to nutné.
- Skupina prezentuje své zvukové vystoupení, zvukový příběh před zbytkem třídy.

4. Skupinová reflexe proběhlé aktivity

❖ Diváci, posluchači

Nejprve si poslechnou vystoupení účinkujících:

- Co bylo zábavné/nečekané?
- Co byste na vystoupení ocenili?
- Představili jste si za zvukovým vystoupením nějaký příběh, situaci, děj? Dokázali byste je převyprávět?

Poté se podívají na graf, se kterým skupina pracovala:

- Jak a čím skupina vyjádřila místa, kdy je čára grafu nahoře, jak místa, kdy je čára dole?
- Odpovídá vystoupení grafu, se kterým skupina pracovala? Proč ano, proč ne?

❖ Účinkující

- Co se vám povedlo?
- Co zajímavého, podnětného vám přinesla zpětná vazba od posluchačů/diváků?

- Kdy bylo ve skupině těžké se domluvit?
- Jak jste se domlouvali na svých rolích, úkolech při tvorbě a pro prezentaci? Co byste na své spolupráci ocenili, co by vám příště mohlo ještě pomoci?
- Jak byste hodnotili své zapojení do práce ve skupině a do výsledného tvaru? Jak byste pojmenovali svou roli ve skupině? Byli jste s ní spokojeni?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k podnikavosti a pracovní Spolupráce a týmová práce KPP-TYM-000- ZV5-001	<i>Podílí se na spolupráci ve skupině.</i>	• Podněcují žáky ke spolupráci pro zdolání zadaného úkolu • Reflektují s žáky strategie a postupy, které jim pomohly při společné tvorbě • Vedu žáka k hledání a pojmenování jeho místa, role, úkolu ve společné tvorbě
KK kulturní Kulturní a umělecké sebevyjádření KKT-SVJ-000- ZV5-001	<i>Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.</i>	• Nabízím žákům různé prostředky a způsoby, jak napodobit dynamiku – kombinují kresbu, hlas, tělo, rytmus, emoce. Hledají originální výraz, který odpovídá společné představě

Metodický komentář pro učitele

1. Vědomý poslech a reflexe

Žáci se na úvod hodiny uvolní, najdou pohodlné místo ve třídě, polohu, zavřou oči a soustředí se na poslech skladby. Následuje výtvarné vyjádření poslechu, diskuse nad prací s prvky ticha a zvuku.

Otázky k diskusi

Všechny tyto otázky navazovat na výtvarné zpracování: *Jaký dojem ve vás skladba zanechala? Všimli jste si, kdy bylo ve skladbě ticho nebo velmi tichá pasáž? Jak jste ticho a zvuk zaznačili na papír? Kdy naopak zazněl silnější, hlasitější moment? Ukázali byste konkrétní místo na papíře, kde je hlasitý/tichý prvek? Jak se změny ve zvuku projeví na vašich pocitech nebo představách? Kdy jste během poslechu byli nejvíce soustředění? Co vás zaujalo? Co by se stalo, kdyby ve skladbě chybělo ticho? Jak by vypadala kresba?*

Tip: Ztlumte světla, vyzvěte žáky k zavření očí, nerušte během poslechu. Hodina může probíhat i venku – žáci poslouchají zvuky přírody.

Po poslechu: Podporujte otevřenou diskusi, směřujte ji k „správným“ odpovědím. Každý vnímá hudbu jinak – individuální vjem je cenný – každá práce / výtvarné vyjádření jsou správné.

- 2. Analýza zvukové amplitudy – vizuální identifikace dynamiky

- Žáci obdrží obrázek (graf) znázorňující průběh zvukové amplitudy určitého zvukového záznamu. Na základě vizuální analýzy amplitudy samostatně nebo ve dvojicích označují úseky s nižší dynamikou (tichá, klidná místa) a úseky s vyšší dynamikou (nárůsty hlasitosti, intenzivní zvuky).

Tip: Vysvětlete pojem „amplituda“ jednoduše – např. „vlny představují hlasitost, vysoké a nízké tóny jsou jako ticho a výbuch“.

- 3. Skupinová tvorba zvukového příběhu podle zadané zvukové amplitudy

Rozdejte žákům vytištěnou amplitudu (mohou být různé varianty / jedna stejná), podle které znázorní zvukový výstup. Připomeňte, že čím vyšší je křivka, tím je hlasitější zvuk, a naopak. Vysvětlete, že budou pracovat ve skupinkách a jejich úkolem bude zvukově (s pomocí předmětů, hudebních nástrojů, svým hlasem) vyjádřit danou křivku. Žáci nacvičují, poté prezentují před třídou.

Tip: Připravte pro skupiny ve třídě volný prostor, klid, dejte jim dostatek času na zpracování a převedení amplitudy do zvukové podoby. Dbejte na to, že jakýkoliv zvuk je správný – dle křivky.

- Podporujte fantazii: je v pořádku, když si žáci představí konkrétní situaci (např. „příchod do jeskyně“ nebo „bouřku“), ale není to nutné.
- Pokud je třída hlučnější, stanovte „tiché zóny“ nebo použijte signál pro ticho.
- Nemusíte používat žádné technologie – živé předvedení stačí.
- Pokud chcete, můžete během produkce **vizuálně ukázat graf skupiny**, aby ostatní viděli předlohu.

4. Skupinová reflexe proběhlé aktivity

Vedeme žáky k popisné, nehodnotící zpětné vazbě a ocenění tvorby jiných. V reflexi akcentujeme i otázky spojené se spoluprací ve skupině, společnou tvorbou.

Popis ověřování

Vědomý poslech, pocitová kresba a reflexe

- Učitel sleduje zaujetí žáků, zda porozuměli zadání pro výtvarné zpracování zážitku, jejich zapojení do diskuse. Moderuje ji, zároveň nechává prostor pro žáky a jejich vyjádření k vlastní tvorbě. Sleduje, zda se žáci ve svých výtvarných vyjádřeních a v diskusi vztáhli i k vnímání ticha a zvuku a jeho hlasitosti v záznamu.

Hudební hra Ticho nebo zvuk a vysvětlení pojmu zvuková amplituda

- Ověřování probíhá během hudební hry.

Skupinová tvorba zvukového příběhu podle zadané zvukové amplitudy

- Žáci prezentují svůj výstup, učitel + třída mohou kontrolovat podle zadané zvukové amplitudy.

Skupinová reflexe proběhlé aktivity

- Žák se zapojí do reflexe.
- Žák pojmenuje svou roli ve společné práci, vyjádří se k průběhu společné práce a zhodnotí průběh, svůj podíl na výsledku.

Ukázka řešení

- nahlas
- potichu

Ukázka k úkolu z 2. části hodiny – záznam dynamicky silných částí × tišších částí

Zdroje

<https://www.youtube.com/watch?v=b6WNdcZpDhQ> – When The Party's Over

<https://www.youtube.com/watch?v=1wn-OSiNVjE> – zvuky přírody (je úplně jedno, jaký hudební podklad vyberete)

